

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací, v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Juraja Semana a z členov senátu JUDr. Petra Dukesa, JUDr. Anny Markovej, JUDr. Jany Zemaníkovej a JUDr. Margity Frídovej, v právnej veci žalobcu: I. C, a.s., IČO: X. zast. advokátom JUDr. M.P. proti žalovaným 1/ Ž. S., a. s., IČO: X., 2/ Ž., a. s., IČO: X., obaja žalovaní zastúpení JUDr. P.Š., o zaplatenie 3 337 866,89 Sk s prísl., na dovolanie žalobcu proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 14. júna 2006 č. k. 2 Obo 274/2005-317, rozhodol

t a k t o :

Dovolanie **z a m i e t a .**

Náhradu trov dovolacieho konania účastníkom nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e :

Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 15. februára 2005 č. k. 39 Cb 87/01-248 žalovaných zaviazal zaplatiť žalobcovi sumu 428 866,89 Sk spoločne a nerozdielne s 23,25% úrokom z omeškania od 19.12.1998 do zaplatenia s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu poskytnutého plnenia povinnosť druhého žalovaného, a to titulom zaplatenia zostatku ceny diela zo zmluvy o dielo zo dňa 14.05.1996 a jej dodatkov.

Na odvolanie žalovaných Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom zo 16.06.2006 č. k. 2 Obo 274/2005-317 rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalobu

v napadnutej časti zamietol a rozhodol o náhrade trov konania. Odvolací súd k predmetu odvolacieho konania v odôvodnení rozsudku uviedol:

Zmluvou o dielo, uzavretou medzi účastníkmi konania v zmysle citovaného ust. § 536 ods. 1 Obch. zák. zo dňa 14.05.1996 sa pôvodný žalovaný a M. dohodli na vykonaní prestavby rušňa R 771 na rušeň R 771.1, označovaný aj ako R 772 v znení dodatku č. 1 ku zmluve o dielo zo dňa 24.11.1997, ktorým bol dohodnutý termín ukončenia prác na stavbe prototypu a začatie prototypových skúšok na mesiac jún 1998 a v znení dodatku č. 3 z decembra 1997. Z obsahu zmluvy o dielo, najmä jeho dodatku č. 2 ku zmluve o dielo, a to bodu označeného číslom 15 vyplýva povinnosť dodávateľa M. zrealizovať stavbu rušňa tak, že bude rešpektovaná vyhláška č. 250/1997 Z.z. a povinnosť dodávateľa vykonať prototypové skúšky. Po uzavretí tohto dodatku ku zmluve o vykonaní diela nebola zmluva o dielo menená a článok 15 dodatku čl 2 a v ňom uložená povinnosť dodávateľa vykonať prototypové skúšky nebola dodávateľom splnená. Z tohto dôvodu nie je možné považovať zmluvu o dielo, resp. predmet zmluvy, a to stavbu rušňa R 771.1 (R 772) za vykonanú v zmysle zmluvnými stranami dohodnutých podmienok zmluvy. V rozpore s dohodnutou povinnosťou dodávateľa v bode 15 dodatku č. 2 nemožno vykladať jeho prílohu, označenú ako predmet dodatku č. 2, ktorá obsahuje doplňujúce technické požiadavky. Pojem doplňujúce technické požiadavky je potrebné vykladať v súlade s textom samotného dodatku v bode 15, t. j. vykonanie práce na stavbe rušňa tak, aby spĺňala stavba technické parametre nad stanovené a dohodnuté v zmluve o dielo, ale nemožno predmet dodatku vykladať v jeho rozpore s dohodnutým obsahom zmluvy v znení jej dodatkov. Preto, pokiaľ sa v prílohe dodatku č. 2 hovorí o prípadnom rozšírení požiadaviek objednávateľa v časti prototypových skúšok, homologačných skúšok a pod. má sa za to, že bola dohodnutá možná ďalšia zmluvná úprava povinností a práv strán zmluvy nad už dohodnutý rozsah, upravený dodatkom č. 2, t. j. úprava nad rámec dohodnutých prototypových skúšok v bode 15 dodatku č. 2. Takýto výklad dohodnutého rozsahu zmluvy o dielo vyplýva aj z obsahu vyhlášky č. 250/1997 Z.z., podľa ktorej každé vozidlo tohto typu musí prejsť technicko-bezpečnostnou kontrolou. Nie je možné prijať názor súdu prvého stupňa, že podpisom preberajúcej osoby faktúry o konečnom vyúčtovaní stavby táto potvrdila ukončenie diela a jeho prevzatie. Faktúra bola listom zo dňa 16.11.1998 dodávateľovi vrátená ako neopodstatnená a ďalšie rokovania strán zo dňa 05.10.1999 a 11.10.1999 nasvedčujú tomu, že objednávateľ dielo neprevzal a domáhal sa ukončenia prác stavby rušňa, dohodnutých v zmluve o dielo a z tohto dôvodu sa ani nemohol dohodnúť s dodávateľom na odovzdaní diela akýmkoľvek spôsobom. Odvolací súd považuje

výklad obchodnej zvyklosti súdom prvého stupňa za nesprávny, keď pod pojem obchodná zvyklosť je možné zahrnúť dlhodobu sa opakujúci rovnaký obsah podmienok (práv a povinností strán) obchodnej spolupráce v príslušnom obchodnom odvetví a tieto nesmú byť v rozpore so zákonom alebo obsahom zmluvy. A preto vyvodzovať obchodnú zvyklosť z jedného obchodného zmluvného vzťahu nie je naplnením tohto pojmu.

Odvolací súd zo správne zisteného skutkového stavu súdom prvého stupňa dospel k záveru, že zhotoviteľ nevykonal dielo v súlade so stanovenými podmienkami dohodnutej zmluvy o dielo, dielo nedokončil, preto zhotoviteľovi nevznikol nárok na zaplatenie dohodnutej ceny za dielo. Z uvedených dôvodov odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti v zmysle ust. § 220 O.s.p. zmenil tak, že návrh žalobcu zamietol.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca a navrhol ho zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Na zdôvodnenie dovolania uviedol:

Rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým zmenil rozhodnutie súdu prvého stupňa je postihnuté

- jednak inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a
- rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva v nadväznosti na iné vady konania na nesprávnom právnom posúdení veci.

1. Iná vada konania spočíva v nesprávnom vyhodnotení dôkazov, keď odvolací súd na rozdiel od zistení a záverov prvostupňového súdu, nesprávne posúdil obsah Zmluvy o dielo zo dňa 14.05.1996 o vykonaní prestavby rušňa R 771 na rušeň R 771.1, konkr. bodu 15 Dodatku č. 2 k uvedenej zmluve. Odvolací súd mal s poukazom na bod 15 Dodatku č. 2 za to, že predmetom Zmluvy o dielo bola aj povinnosť dodávateľa vykonať prototypové skúšky.

V nadväznosti na uvedený záver odvolací súd konštatoval, že prototypové skúšky neboli vykonané a dielo nebolo dokončené, teda zhotoviteľovi, resp. jeho právnym nástupcom nevznikol nárok na zaplatenie ceny diela.

Odvolací súd nesprávne vyložil ustanovenia bodu 15 Dodatku č. 2 k Zmluve o dielo s prihliadnutím na interpretačné pravidlá, obsiahnuté v ustanoveniach § 266 Obz.

V bode 1 a 2 samotnej zmluvy o dielo je jasne špecifikovaný predmet diela, kde zhotoviteľ sa zaväzuje vykonať prestavbu rušňa R 771 na rušeň R 771.1, čo je ďalej v bode 2 ZoD označené ako zhotovenie prototypu rušňa R 771..1. V bode 6 ZoD je jednoznačne uvedené, že termín ukončenia prác na stavbe prototypu (čiže v zmysle bodu 1 a 2 termín ukončenia realizácie predmetu ZoD) a začatie prototypových skúšok je november 1997.

V bode 15 Dodatku č. 2 k ZoD je uvedené, cit. že „dodávateľ vykoná s prototypom prototypové skúšky, ktorých výsledky budú jedným z podkladov ku schváleniu typu HV.“. Práve správny jazykový a gramatický výklad tohto ustanovenia v nadväznosti na ďalšie ustanovenia Dodatku č. 2, ako aj praxe, ktorá medzi zmluvnými stranami v danom čase existovala, je kľúčový pre správne posúdenie obsahu prejavu vôle zmluvných strán.

Správny výklad bodu 15 Dodatku č. 2 je podľa nášho názoru, že zhotoviteľ vykoná s – (kým, čím – gramaticky vyjadrené v inštrumentáli) prototypom (ktorý bol, resp. v čase uzavretia ZoD mal byť zhotovený) prototypové skúšky.

Ide o budúci záväzok nad rámec už uzavretého zmluvného vzťahu (nad rámec ZoD v znení Dodatkov č. 1 a 2), čo vyplýva z nasledovných skutočností:

- predmetom Dodatku č. 2 (viď. úvodný odsek Dodatku č. 2) bolo doplnenie technických požiadaviek na prestavbu rušňa R 771 v nadväznosti na základné technické požiadavky, obsiahnuté už v samotnej ZoD. Predmetom dodatku v zmysle úvodného ustanovenia nebolo rozšírenie ZoD o nový predmet zmluvy, a to vykonanie prototypových skúšok.
- Dodatkom č. 2 došlo ku zmene bodu 6 ZoD, kde cit. „Termín ukončenia prác na stavbe prototypu R 771.1 (čiže v zmysle termín ukončenia realizácie predmetu ZoD) a začatie prototypových skúšok.“ bol posunutý na september 1998.
- V závere Dodatku č. 2 (viď tretí odsek poslednej strany Dodatku č. 2) sa zmluvné strany dohodli, že v prípade rozšírenia požiadaviek objednávateľa v časti prototypových skúšok bude upravená cena prác formou ďalšieho Dodatku.

Právny predchodca navrhovateľa mal záujem na vykonaní prototypových skúšok a predložil právnemu predchodcovi odporcov návrh Dodatku č. 3, ktorý riešil vykonanie

prototypových skúšok. Uvedený návrh Dodatku č. 3 bol odporcom (právnym predchodcom) riadne zaevidovaný pod č. GRGI 815/98 a poskytnutý nižším odborným organizačným zložkám na vyjadrenie. Z vykonaných dôkazov vyplýva, že k uzavretiu Dodatku č. 3 nedošlo zapríčinením odporcu, ktorý s navrhovateľom bez akéhokoľvek odôvodnenia Dodatok, prípadne osobitnú zmluvu na vykonanie prototypových skúšok neuzavrel.

- V konečnom dôsledku poukazujeme aj na prax, ktorá existovala medzi zmluvnými stranami a ktorá bola v konaní riadne zdokladovaná, a to, že vykonanie prototypových skúšok bolo počas spolupráce právnych predchodcov účastníkov riešené vždy samostatnou zmluvou.

V súvislosti s výkladom bodu 15 Dodatku č. 2, ako aj súvisiacich zmluvných ustanovení poukazujeme na ustanovenie § 266 ods. 4 Obz. v zmysle ktorého prejav vôle, ktorý obsahuje výraz pripúšťajúci rôzny výklad, treba pri pochybnostiach vykladať na ťarchu strany, ktorá ako prvá v konaní tento výraz použila. To, že predmetom ZoD mali byť aj prototypové skúšky, začal tvrdiť odporca až v súdnom konaní. Nikdy predtým nepožadoval od zhotoviteľa v zmysle existujúcej zmluvnej úpravy vykonanie týchto skúšok.

2. V nadväznosti na nesprávny výklad obsahu ZoD v znení dodatkov v časti vykonania, resp. nevykonania prototypových skúšok, odvolací súd nesprávne právne posúdil povinnosť zhotoviteľa odovzdať dielo, keď aplikoval ust. § 552 ods. 2 Obz., v zmysle ktorého „Ak sa podľa zmluvy má riadne vykonanie diela preukázať vykonaním dohodnutých skúšok, považuje sa vykonanie diela za dokončené až vtedy, keď sa tieto skúšky úspešne vykonali“.

Odvolací súd mal aplikovať ustanovenia § 554 ods. 3 a 6 a § 555 ods. 1 a 2 Obz.

- odporca nikdy nepožiadala o prototypové odovzdanie diela, táto povinnosť nebola ani zmluvne dohodnutá,
- predmetom diela nebolo vykonanie prototypových skúšok.

Odovzdanie diela bolo zmluvne viazané len na vystavenie konečnej faktúry, ktorá bola vystavená dňa 16.11.1998. Konečná faktúra bola v zmysle Dodatku č. 2 k Zmluve o dielo bodu 7.2 posledná odrážka vystavená po ukončení zmluvy a v takejto podobe bola odporcom akceptovaná.

Odporcovi bolo zároveň umožnené nakladať s dielom v mieste, kde bolo dielo vykonané, konkrétne na pracovisku odporcu v priestoroch V., čím bola splnená zákonná podmienka odovzdania diela podľa § 554 ods. 3 k § 555 ods. 1 Obz.

Prvostupňový súd prišiel k záveru, že právny predchodca odporcov namieta vady diela, ktoré mali byť v tomto prípade zjavné (v rozsudku uvedené ako nedostatky vykonaného diela).

Podľa § 562 ods. 2 súd neprizná objednávateľovi právo z väd diela, ak objednávateľ neoznámí vady diela

a/ bez zbytočného odkladu po tom, čo ich zistí

b/ bez zbytočného odkladu po tom, čo ich mal zistiť pri vynaložení odbornej starostlivosti pri prehliadke uskutočnenej podľa odseku 1.

Ak by sme aj prišli k záveru, že dielo trpelo nejakými vadami, súd prvého stupňa správne posúdil, že v rozpore s § 562 Obch. zák. súd neprihliada na vznesené námietky odporcov, dotýkajúce sa väd vykonaného diela v časti prototypových skúšok (pretože ich vzniesli oneskorene).

Odvolačný súd však zmenil rozsudok na základe záveru, že „zhotoviteľ nevykonal dielo v súlade so stanovenými podmienkami dohodnutej zmluvy o dielo, dielo nedokončil, preto zhotoviteľovi nevznikol nárok na zaplatenie dohodnutej ceny za dielo“.

Ide tu teda o výraznú zmenu právneho posúdenia z nárokov z väd diela na nedokončené dielo, ale bez patričného odôvodnenia, prečo by malo k tejto zmene dôjsť. Medzi účastníkmi nebolo sporné ani to, že dielo existuje, že ho dokonca ich právni predchodcovia spolu vystavovali na Medzinárodnom veľtrhu v Brne (strana 3 zápisnice z pojednávania z 15.02.2005) a nie je ani sporné to, že sa dnes nachádza v priestoroch V..

Žalovaní v písomnom vyjadrení k dovolaniu navrhli ho zamietnuť. Ďalej uviedli, že rušeň R 771.1 žalovaným nikdy nebol odovzdaný, pretože neexistoval, preto o odovzdaní a prevzatí ani nikdy nebol spísaný nijaký protokol. Predchodca žalobcu nieže nevykonal len prototypové skúšky, on z diela nevykonal riadne nič. Žalovaní nenamietali vady diela, pretože

dielo ani nikdy nebolo vyhotovené. Žalovaní od počiatku namietali nesplnenie diela ako celku.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 2 OSP) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania, a to proti rozhodnutiu, proti ktorému tento mimoriadny opravný prostriedok je prípustný, dovolanie prejednal bez nariadenia dovolacieho pojednávania, preskúmal rozsudok odvolacieho súdu, ako ja konanie, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že dovolanie nie je dôvodné.

Dovolateľ v dovolaní uplatnil dve námietky, prvú, že odvolací súd nesprávne posúdil obsah zmluvy o dielo zo dňa 14.05.1996, a to bodu 15 Dodatku č. 2 ohľadne povinnosti vykonať prototypové skúšky a druhú, že prípadné vady diela neboli uplatnené včas.

K prvej námietke dovolací súd uvádza, že pokiaľ ide o zmluvnú povinnosť uskutočniť prototypové skúšky, odvolací súd v odôvodení svojho rozsudku sa s touto otázkou vypořiadal dostatočne a dovolací súd s týmito závermi odvolacieho súdu sa stotožňuje. Výklad uvedeného bodu 15 Dodatku zmluvy č. 2 dovolateľom by mohol byť prípadne správny iba vtedy, ak by sporný bod 15 nebol súčasťou ostatného textu zmluvy a jej dodatku, a teda že by tvoril nejaký samostatný dodatok. Už v úvode predmetu dodatku č. 2 (č. 1. 8) je uvedené, že dôvodom dodatku je doplnenie technických požiadaviek odberateľa na prestavbu a oživenie rušňa R 771. Rozšírené technické požiadavky nadväzujú na základné technické požiadavky, vyšpecifikované v bode 5 predmetnej zmluvy. V bode 15 zhotoviteľ jednak výslovne sa zaväzuje, že stavbu prototypu rušňa R 771.1 (z rušňa R 771) zrealizuje rešpektujúc vyhlášku č.250/1997 Z.z., ktorou sa vydáva dopravný poriadok dráh a ďalej, že bude rešpektovať požiadavky ŽSR, ako aj normy a predpisy, uvedené v prílohe č. 1 tohto dodatku. Ďalej v tomto bode dodávateľ výslovne sa zaväzuje, že vykoná s prototypom prototypové skúšky, ktorých výsledky budú jedným z podkladom ku schváleniu typu HV. Z uvedeného textu nepochybne vyplýva, že povinnosť vykonať prototypové skúšky je nedielnou súčasťou celej zmluvy o dielo vrátane jej dodatkov, a teda, že nejde o budúci záväzok dodávateľa nad rámec uzavretého zmluvného vzťahu, ako to tvrdí dodávateľ. Aj ďalšie body zmluvy o dielo a jej dodatkov sú formulované tak, že zmluvné povinnosti dodávateľom budú vykonané až v budúcnosti (inak časovo presne vymedzenej v samotnej zmluve), čo je samozrejme logické, lebo (spravidla) cieľom zmluvy o dielo je upraviť práva a povinnosti jej účastníkov

do budúcnosti a nie do minulosti. Pokiaľ súd prvého stupňa v odôvodnení rozsudku poukazuje na záverečné ustanovenie Dodatku č. 2, že v prípade rozšírenia periodicity objednávateľa v časti prototypových skúšok, homotorečných skúšok a pod. sa účastníci zmluvy dohodli na úprave ceny prác formou dodatku a z toho vyvodil, že prototypové skúšky neboli súčasťou základnej zmluvy o dielo a jej dodatkov č. 1, 2. Odvolací súd správne s uvedeným záverom súdu prvého stupňa sa nestotožnil, lebo z jeho obsahu je zrejmé (č. 1. 8 p. v.), že ďalší dodatok ohľadne ceny by bol aktuálny, iba vtedy, ak účastníci si dohodli ďalšie požiadavky mimo rámca doteraz podpísaných zmluvných textov. Keďže povinnosť vykonať prototypové skúšky je zakotvená už v predchádzajúcom bode č. 15, je zrejmé, že prípadné ďalšie požiadavky účastníkov by už mohli byť iba buď nad rámec obsahu bodu 15, alebo by osobitne tento bod musel byť zmenený.

Pokiaľ ide o druhú námietku dodávateľa, že odberateľ neuplatnil včas vady diela, s touto otázkou odvolací súd v odôvodnení osobitne sa nevyporiadal, avšak vzhľadom na nesprávny záver súdu prvého stupňa ohľadne prototypových skúšok, otázka včasnosti uplatnenia vád vyplýva priamo zo zákona, a preto zo strany odvolacieho súdu ani nebolo nutné, aby tejto otázke venoval osobitnú pozornosť, pričom súd prvého stupňa aj v tomto smere vykonal potrebné dokazovanie a účastníci konania sa k tejto otázke aj vyjadrovali. Na pojednávaní, konanom na súde prvého stupňa dňa 15.02.2005 (č. 1. 224) sa zhodli v tom, že protokol o odovzdaní a prevzatí diela (rušňa) vyhotovený nebol, pričom právny nástupca žalobcu uviedol, že v zmluve o dielo ani nebol dohodnutý. Súd prvého stupňa nesprávne vychádzajúc z toho, že prototypové skúšky neboli dohodnuté, neprihliadal na znenie § 555 ods. 2 Obch. zák., podľa ktorého ustanovenia je dielo dokončené až vykonaním dohodnutých skúšok, následne ohľadne včasnosti uplatnenia vád, vychádzal z toho, že dielo bolo objednávateľovi riadne odovzdané (č. 1. 254). Vzhľadom na preukázanú skutočnosť, z ktorej vychádzal odvolací súd, že napriek platnej dohode prototypové skúšky neboli vykonané, v zmysle ust. § 555 ods. 2 Obch. zák. dielo nie je možné považovať za dokončené, a preto objednávateľ v zmysle § 562 Obch. zák. nemohol splniť povinnosť predmet diela prevziať alebo nariadiť jeho prehliadku, a teda podľa ods. 2 § 562 Obch. zák. vady z diela nemohol oznámiť skôr, ako až v tomto konaní, v ktorom žalobca uplatňoval zaplatenie ceny diela. Navyiac, keďže dielo ani nebolo riadne odovzdané, nezačala plynúť ani záručná doba (§ 563 Obch. zák.).

Na základe uvedených dôvodov dovolací súd podľa ust. § 243 ods. 1 OSP dovolanie zamietol. Žalovaní ako úspešní účastníci dovolacieho konania, právo na náhradu týchto trov si neuplatnili, a preto dovolací súd náhradu trov dovolacieho konania účastníkom nepriznal.

P o u ě n i e : Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok nie je prípustný.

V Bratislave 27. novembra 2008

JUDr. Juraj Seman, v. r.

predseda senátu